

РЕЙ БРЕДЪРИ КОСАТА

Превод от английски: Маргарита Златарова, 1986

chitanka.info

Изведнъж пътят свърши. Най-обикновен път, който се виеше към долината между каменисти склонове и зелени дъбове, а после минаваше покрай безкрайна пшеничена нива, която самотна се ширеше под слънцето. Пътят се изкачваше към малка бяла къщичка на края на нивата, а тук чисто и просто изчезваше, сякаш си беше свършил вече работата и не бе нужен.

Но това не бе чак толкова важно, защото точно тук изгоря и последната капка бензин. Дрю Ериксън натисна спирачка, спря вехтия автомобил и остана седнал в него, като разглеждаше мълчаливо големите си груби ръце — ръце на фермер.

Без да сменя позата си, Моли го заговори от своето кътче, където се бе свила съвсем близо до него.

— Сигурно на разклонението не завихме накъдето трябва.

Дрю кимна.

Устните на Моли бяха безцветни също като лицето ѝ. Но сега те се открояваха като ивица на потното ѝ лице. Гласът ѝ беше равен и неизразителен.

— Дрю — рече тя, — какво ще правим сега?

Дрю разглеждаше ръцете си. Ръце на фермер, от които сухият и вечно гладен вятър, който никога не може да се насити на добрата плодородна земя, издуха фермата.

Децата, която спяха отзад, сега се събудиха и се закатериха по прашното безредие от вързопи, юргани, одеяла и възглавници. Главичките им се показаха над облегалките.

— Защо спяхме, тате? Сега ще ядем, нали? Татенце, ужасно сме гладни. Нали сега ще ядем, тате, може, нали?

Дрю затвори очи. Противно му беше да гледа ръцете си. Пръстите на Моли докоснаха китката му. Съвсем леко, съвсем меко.

— Дрю, може би в тази къща ще ни дадат нещо за ядене, а?

Устните му побеляха.

— Да просим милостиня, значи! — отрязва той. — Досега никой от нас не е просил и няма да го стори.

Моли стисна ръката му. Той се обърна и я погледна в очите. Забеляза и погледите на Сюзи и малкия Дрю. Мускулите му бавно омекнаха, лицето му се смъкна, стана празно и някак си безформено, като нещо, което са пердашили силно и дълго. Той се измъкна от

колата и неуверено, сякаш бе болен или късоглед, тръгна по пътеката към къщата.

Вратата не беше заключена. Дрю почука три пъти. Вътре беше тихо и бялото перденце на прозореца потрепваше в тежкия нажежен въздух.

Разбра го още на прага — разбра, че в къщата витае смъртта. Това беше мъртвешка тишина.

Мина през малкото антре и влезе в чистата гостна. Не мислеше за нищо, просто не можеше. Търсеше кухнята по нюх, като животно.

Тогава погледна през отворената врата и видя тялото.

Старецът лежеше на чиста бяла постеля. Беше умрял не много отдавна: лицето му не беше изгубило още онова светло успокоение след последния дъх. Навярно е знаел, че умира, защото бе облечен в празнични дрехи — стар черен костюм, спретната, чиста и изгладена риза и черна вратовръзка. В ръцете си стискаше пресен пшеничен клас. Зрял клас, златен и тежък.

Дрю на пръсти влезе в спалнята. Прониза го хлад. Той свали прашната си измачкана шапка и застана до леглото, гледайки стареца.

На възглавницата до главата му имаше хартийка. Сигурно, за да я прочете някой. Най-вероятно молба, как да го погребат или да повикат роднините му. Смръщил чело, Дрю започна да чете, мърдайки бледите си устни.

„На този, който стои пред смъртното ми ложе.

Бидейки в пълно съзнание и здрав разум и тъй като си нямам никого на този свят, аз, Джон Бур, според условието, предавам и завещавам тази ферма и всичко, което е към нея, на първия дошъл тук независимо от неговото име и произход. Фермата и пшеничената нива — на него; а също косата заедно със задълженията, които са предопределени чрез нея. Нека той вземе всичко свободно и с чиста съвест и да помни, че аз, Джон Бур, само предавам, но не предопределям. Всичко това скрепявам с подпис и печат на 3-я ден на месец април 1938 година. Подписано: Джон Бур. Бог да го прости!“

Дрю на връщане мина през цялата къща и спря пред вратата.

— Моли — повика я той, — я ела тук! А вие, деца, стойте в колата.

Моли влезе. Той я поведе към спалнята. Тя прочете завещанието, погледна косата, нивата, която се вълнуваше под прозореца от горещия вятър. Бледото ѝ лице стана сурово, тя прехапа устни и се притисна до мъжа си.

— Всичко това е прекалено хубаво, за да го повярвам. Сигурно нещо не е в ред.

Дрю каза:

— Просто ни потръгна, това е всичко. Ще имаме работа, храна и покрив над главите си и ще се избавим от бедите.

Той докосна косата. Тя светеше като месечина. На острието ѝ бяха изчукани думите: „Моят господар е господар на света“. Тогава те нищо не му говореха.

— Дрю, защо така здраво е стиснал този клас? — попита Моли, като не откъсваше очи от свитите в юмруци ръце на стареца.

Но тогава децата вдигнаха шум при вратата и нарушиха гнетящото мълчание. Камък заседна в гърлото на Моли.

Останаха да живеят в къщата. Погребаха стареца на хълма и прочетоха заупокойна молитва над гроба му, а после се настаниха в стаите, разтовариха колата и се нахраниха, защото в кухнята имаше храна в изобилие. Първите три дни не правеха нищо, само подреждаха къщата и гледаха нивата, спяха в удобни меки постели. Гледаха се удивени, защото не можеха да проумеят как стана така, че сега ядат всеки ден. За Дрю намериха дори пури, и той всяка вечер си изпушваше по една преди лягане.

Зад къщата имаше малък краварник с бик и три крави. Откриха и кладенче под големите дървета, които даваха прохлада. Над кладенеца бе построен килер, където имаше запаси от говеждо, бекон, свинско и агнешко месо. Семейство от двадесет души би могло да се прехранва за година, две, та дори и три. Там беше и маслбойната, имаше ракла, пълна със сирене, и големи метални бидони за мляко.

На четвъртия ден Дрю Ериксън се събуди рано и погледна косата. Той знаеше, че е време да се залови за работа, защото пшеницата в безкрайната нива отдавна беше узряла. Той виждаше това със собствените си очи и нямаше намерение да кръшка от работа.

Стига толкова е безделничел през тия три дни. Щом полъхна свежият хлад на развиделяване, той стана, взе косата, метна я на рамо и пое към нивата. Хвана удобно дръжката, отпусна косата и замахна...

Нивата беше много голяма. Прекалено голяма, за да се справи с нея един човек.

След първия работен ден той се върна вкъщи, носейки спокойно косата на рамо, но изглеждаше озадачен. Досега не му се бе случвало да си има работа с такава странна нива. Пшеницата зрееше на участъци, всеки поотделно сам за себе си. Обикновено не ставаше така. На Моли не каза за това. Не й каза за нивата и за всичко останало — че например пшеницата започва да гние два часа след като я пожъне. Това също бе необикновено. Впрочем той не се безпокоеше особено много: в къщата имаше достатъчно храна и без това.

На сутринта пшеницата, която той предната вечер бе оставил да изгние на земята, беше покълнала и пуснала мънички коренчета и зелени стъбълца — беше се родила отново.

Дрю Ериксън се почеса по брадичката. Много му се щеше да узнае, защо и как става всичко това и каква му е ползата, щом като не може да я продаде. През деня той на два пъти се изкачи на хълма при гроба с тайната надежда, че ще узнае нещо за нивата. Гледаше отгоре обширното поле, което му принадлежеше. То се простираше на три мили по посока към планините и беше широко около две мили. На едни участъци пшеницата пускаше кълнове, на други вече беше златна, на трети — все още зелена, а на четвърти — лежеше току-що покосена от неговата ръка. Но старецът така и нищо не му каза, лежеше си зарит дълбоко под купчина камъни. Гробът беше облян от светлина, вятър и тишина. И Дрю Ериксън се върна на нивата, за да хване отново косата, измъчван от любопитство. Работата му доставяше удоволствие, дори му бе нужна. Не би могъл да отговори точно защо, но така му се струваше. Много, много нужна.

Просто не можеше да си позволи да не ожъне пшеницата. Всеки ден зрееше нов участък и като направи сметка, гласно, без специално да се обръща към някого, рече:

— Ако десет години без прекъсване жъна пшеницата веднага щом узрее, то тогава няма да ми се случи да работя повторно на един и същи участък. Толкова голяма е нивата, дявол да го вземе. — И той поклати глава. — А зрее някак си хитро — точно толкова, колкото да се

справя за един ден със зрялата и да оставя зелената. А на другата сутрин вече новият участък е готов.

Но пък да жъне пшеница, която тутакси се превръща в гнилоч, беше обидна и глупава работа. В края на седмицата той реши няколко дни да не ходи на нивата.

Лежа в постелята по-дълго от обичайното, като се заслушваше в тишината на къщата. Но тя не приличаше на онази мъртвешка тишина. Така тихо можеше да бъде само там, където хората живеят добре и щастливо.

Той стана, облече се и закуси, без да бърза. Нямаше намерение да работи на полето. Излезе да издои кравите, изпуши на верандата цигара, помота се из двора, а после се върна вкъщи и попита Моли защо беше излязъл.

— За да издоиш кравите — отговори тя.

— Е, разбира се — сети се той и отново излезе на двора. Кравите вече чакаха, той ги издои и остави бидоните в килера над кладенчето, но мислите му бяха съвсем другаде. Пшеницата. Косата.

Цялата сутрин седя на задната веранда и си свиваше цигари. Направи лодчица на малкия и още една за Сюзи, после изби масло и отдели суроватката, но главата му се пръскаше от една натрапчива мисъл, която не му даваше покой. Когато дойде време за обед, не му се ядеше. Все гледаше към пшеницата, която се прегъваше, вълнуваше се и се браздеше от вятъра. Ръцете му неволно се свиваха, пръстите му стискаха въображаемата дръжка и го заболяха, когато отново седна на верандата и сложи длани на коленете си. Възглавничките на пръстите му го сърбяха и горяха. Стана, изтри дланите си о панталона, седна, опита се да си свие цигара, но нищо не излезе. Изруга и захвърли хартията и тютюна. Чувствуваше се така, сякаш му бяха отрязали трета ръка или пък му бяха скъсили двете истински.

Чуваше как класовете на нивата си шепнат с вятъра.

До един часа той се шля по двора и из къщата, хрумна му дори да изкопае напоителен канал, но всъщност през цялото време си мислеше за пшеницата — колко е узряла и как чака да бъде ожъната.

— Да се провалиш вдън земя!

Той решително се запъти към спалнята и свали косата от дървените колчета, на които беше закачена. Поста така, стискайки я в

ръце, и постепенно се успокои. Дланите му вече не го сърбяха, главата не го болеше. Бяха му върнали третата ръка и сега си беше той.

Това се бе превърнало в инстинкт. Толкова загадъчен като мълнията, която убива, без да причини болка. Трябваше да жъне всеки ден. Защо? Трябва и толкоз. Той се разсмя, щом почувствува дръжката на косата в могъщите си ръце. После, свиркайки си, тръгна към нивата, където го очакваше зрялата пшеница, и започна да върши онова, което се изискваше от него. Реши, че малко се е побъркал. Дявол да го вземе, какво необичайно имаше в една нива? Нищо. Или почти нищо...

Дните тичаха с равномерния ход на послушни кончета.

Работата за Дрю Ериксън стана суха болка, глад, жизнена необходимост. Той започна да се досеща нещичко.

Веднъж Сюзи и малкият с радостен смях се приближиха до косата и започнаха да си играят с нея, докато баща им закусваше в кухнята. Той чу шума, излезе и им отне косата. Не им крясна, но имаше много разтревожен вид. След тази случка той заключваше косата веднага щом се върнеше от работа.

Излизаше да коси всяка сутрин, без да пропуска нито ден.

Нагоре, надолу. Нагоре, надолу и встрани. И отново нагоре, надолу и встрани. Той режеше пшеницата. Нагоре. Надолу.

Нагоре.

Мисли за стареца и за класа в ръцете му.

Надолу.

Мисли за неплодната земя, на която се ражда пшеница.

Нагоре.

Мисли как расте тя и как непонятно се редуват зрели и зелени участъци.

Надолу.

Мисли за...

Като висока жълта вълна лягаше под краката му окосената пшеница. Небето стана черно. Дрю Ериксън изпусна косата и се прегъна, като се хвана с ръце за корема. Пред очите му притъмня, всичко наоколо се завъртя бясно.

— Убих някого! — изпъшка той. Започна да се дави, да се задушаваше, хващаше се за гърдите. Падна на колене до острието. —

Колко ли хора съм покосил...

Небето кръжеше над него като синя въртележка на селски панаир в Канзас. Но без музика. Само в ушите му звънеше.

Моли стоеше до синята кухненска маса и чистеше картофи, когато той влезе, препъвайки се, като влачеше косата зад себе си.

— Моли!

Не я виждаше добре, защото очите му бяха пълни със сълзи.

Моли отпусна ръце и тихомълком зачака той да набере сили и да ѝ разкаже какво се е случило.

— Събирай багажа — нареди ѝ Дрю с поглед, забит в пода.

— Защо?

— Заминаваме — каза той с неизразителен глас.

— Заминаваме ли? — попита тя.

— Оня старец. Знаеш ли какво е правил той тук? Тук всичко е само пшеница и една коса, Моли. И колчем направиш откос, умират хиляди хора. Подрязваш ги и...

Моли стана, остави ножа и избута картофите настрана. В тона ѝ прозвуча разбиране.

— Ние дълго пътувахме и малко ядяхме, преди да попаднем тук миналия месец, и ти всеки ден работеше и си уморен...

— Слушам гласове: тъжни гласове, там, на нивата. В пшеницата... — каза той. — Те ми шепнат да престана. Молят ме да не ги убивам.

— Дрю!

Той не я слушаше.

— Пшеницата расте необикновено, чудновато, сякаш е побъркана. Не съм ти казал, но с нея става нещо лошо.

Тя внимателно го погледна. Очите му бяха безумни, изцъклени като сини стъкълца.

— Сигурно си мислиш, че съм откачил? — попита той. — Почакай, това не е всичко. О, господи, Моли, помогни ми: току-що убих майка си!

— Престани — твърдо каза тя.

— Отрязах един клас и я убих. Почувствувах, че тя умира. Ето как разбрах...

— Дрю! — гласът ѝ, зъл и изплашен, го шибна в лицето. — Млъкни!

— Ох, Моли — изпъшка той.

Той отпусна пръстите си и косата със звън падна на пода. Тя я вдигна грубо и я бутна в ъгъла.

— Десет години живея с тебе — каза тя. — За обяд често сме имали само прах и молитви. И когато ни постигна такова щастие, ти не можеш да се справиш с него!

Тя донесе от гостната Библията и започна да я разлиства. Страниците шумоляха, като класове под тих ветреца.

— Седни и слушай! — каза тя.

Отвън се чу смях — децата играеха до къщата в сянката на огромния дъб.

Моли четеше, като от време на време дигаше очи, за да следи изражението на лицето му.

След това тя всеки ден му четеше от Библията. А в сряда след седмица Дрю отиде на пощата в града, за да разбере няма ли нещо за него на гише „До поискване“. Чакаше го писмо.

Върна се остарял с около двеста години.

Подаде на Моли писмото и с безстрастен съкрушен глас ѝ разказа съдържанието му:

— Мама е умряла... в един часа във вторник... от сърце...

Той нищо не добави, само каза:

— Отведи децата в колата и пригответи храна за път. Заминаваме за Калифорния.

— Дрю... — каза Моли, без да изпуска писмото от ръцете си.

— Ти сама знаеш, че на такава земя пшеница не се ражда. А гледай тази как расте. Още не съм ти разказал всичко. Тя зрее на участъци, всеки ден по малко. Това не е лошо, но щом я отрежа, тя изгнива! А на следващата сутрин покълва отново и започва да расте. Онази седмица във вторник, докато жънех, сякаш отрязах нещо от мен. Чух, че някой извика. Съвсем като... А днес ето го писмото.

— Оставаме тук — рече тя.

— Моли!

— Оставаме тук, където имаме късче хляб и подслон, където навярно ще живеем човешки и дълго. Нямам намерение да уморявам децата от глад, чуваш ли? В никакъв случай!

Зад прозорците синееше небето. Слънцето надникна в стаята. Спокойното лице на Моли от едната страна беше в сянка, но

осветеното ѝ око светна яркосиньо. Четири или пет капки успеха да се съберат на края на кухненския кран, да пораснат, преливайки на слънцето, и да се откъснат, преди Дрю да въздъхне. Въздъхна дълбоко, безнадеждно, уморено. Той кимна, без да вдига очи.

— Добре — рече той. — Оставаме.

Решително надигна косата. На метала неочаквано пробляснаха думите: „Моят господар е господар на света“.

— Оставаме...

На сутринта Дрю навести стареца. Точно в средата на гроба се издигаше самотен млад клас, току-що родил се от оня, който старецът държеше в ръцете си.

Той си поговори със стареца, но отговор не получи.

— Ти цял живот си работил на нивата, защото така е трябвало. И веднъж си попаднал на класа на собствения си живот. Отрязал си го. Отишъл си вкъщи, облякъл си празничния си костюм, сърцето ти спряло и си умрял. Така стана, нали? И ти предаде на мен тази земя, а когато и аз умра, ще трябва да я предам другиму.

В гласа на Дрю зазвуча страх.

— От колко време е това? И никой ли в целия свят не знае за нивата и за какво служи тя? Само оня, който държи в ръцете си косата, ли знае?

Той изведнъж се почувствува остарял. Долината му се стори древна като мумия, скрита, изсъхнала, призрачна и могъща. Когато индианците са танцували в прерията, тя е била тук, същата тази нива. Това небе, този вятър, тази пшеница. А преди индианците? Някакъв праисторически човек, жесток и космат, крадешком е излизал да реже пшеницата с груба дървена коса...

Дрю се върна на работа. Нагоре, надолу. Нагоре, надолу. Побъркан от мисълта, че владее тази коса. Той лично! Разбирането го нападна като бясна съкрушителна вълна — сила и ужас едновременно.

Нагоре! Моят господар! Надолу! Господар на света!

Наложи се да се примири с работата, да подходи философски към нея. Той само работи за прехраната и подслона на жена си и децата си. След всичките тези години те имат право на човешки живот и храна.

Нагоре, надолу. Всеки клас е живот, който той старателно срязва до корен. Ако се пресметне точно — той погледна пшеницата, — Моли

и децата могат да живеят вечно. Стига само да намери къде растат класовете им и никога няма да ги среже.

А после той чу, че някой му нашепва: ето ги.

Точно пред него.

Един замах — и ще ги покоси.

Моли. Дрю, Сюзи. И никаква грешка. Разтреперан той се отпусна на колене и започна да разглежда класовете. Те бяха топли на пипане.

Дрю застена от облекчение. Ако не се беше сетил, щеше да ги среже! Отдъхна си, стана, вдигна косата, отдалечи се на безопасно разстояние от нивата и дълго седя там без да откъсва очи от нея.

Моли страшно се учуди, когато той се върна вкъщи по-рано от друг път, и без всякакъв повод я целуна по бузата.

На масата Моли попита:

— Ти днес рано ли свърши? А пшеницата все още ли гние, щом я срежеш?

Той кимна и си сипа още месо.

Тя каза:

— А защо не пишеш на някои, които се занимават със селско стопанство? Нека дойдат да я видят.

— Не — отвърна той.

— Само ти предлагам.

Зениците му се разшириха.

— Трябва да остана тук до смъртта си. Никой освен мен не би могъл да се справи с тази пшеница. Те няма да знаят къде да жънат и къде не. Току-виж са започнали от онзи участък.

— Кой „онзи участък“?

— А, никакъв — отвърна той, дъвчейки бавно, — не е важно.

После развълнуван удари с вилицата по масата.

— Кой знае какво може да им дойде наум на тези юнаци от правителствения отдел! А може да им скимне да ожънат и цялата нива.

Моли кимна.

— Точно това трябва и да направят — рече тя. — И после отново да я засеят с добро зърно.

Дори не си довърши обяда.

— На какво правителство не смятам да пиша и никому няма да позволя да работи на нивата. Ще стане, както аз казвам! — заяви той и изскочи от стаята като трясна вратата.

Дрю избиколи онова място, където животът на жена му и децата му растяха под слънцето, и отиде да коси в далечния край. Знаеше, че там е безопасно за тях.

Но работата му отмиля. След час узна, че е причинил смъртта на трима свои приятели от Мисури. Той прочете техните имена на отрязаните класове и не можа да продължи работата.

Заклучи косата в килера, и скри ключа по-далече: стига толкова — приключи с жътвата веднъж завинаги.

Вечерта седеше на предната веранда, пушеше лула и разказваше на децата приказки, за да ги послуша как се смеят. Но те почти не се смееха, Изглеждаха уморени, странни, някак си далечни — сякаш не бяха неговите деца.

Моли се оплакваше от главоболие, мотаеше се без работа из къщата, легна си рано и заспа дълбоко. Това също беше странно. Обикновено тя стоеше до късно и езикът ѝ работеше неуморно.

На лунна светлина нивата изглеждаше като море, набраздено от вълнички. Тя се нуждаеше от жътва. Някои участъци трябваше да се оберат незабавно. Дрю Ериксън седеше, тихо преглъщайки набралата се слюнка, и се стараеше да не гледа към нея.

Какво ли ще стане със света, ако той вече не излезе на нивата? Какво ще стане с онези, които вече са готови да умрат, които чакат пришествието на косата?

После ще се разбере.

Моли тихо дишаше, когато той духна лампата и легна. Не можа да заспи. Слушаше вятъра по пшеницата и ръцете му тъгуваха за работа.

В полунощ се събуди и се видя да крачи към нивата с коса в ръце. Вървеше полузаспал, като лунатик, вървеше и се страхуваше. Не помнеше как бе отворил килера и бе взел косата. Но ето че вървеше на лунна светлина и отстраняваше класовете. Сред тях се срещаха много стари и уморени, жадни за сън. Дълъг, спокоен, безлунен сън.

Косата го завладя, срасна се с ръцете му, тласна го напред.

С голяма мъка успя да се избави от нея. Хвърли я на земята, избяга навътре в пшеницата и падна на колене.

— Не желая повече да убивам — молеше се той. — Ако започна да кося, ще убия Моли и децата. Не искай от мен това!

Само звездите светеха на небето.

Зад гърба си чу глух, неясен звук.

Нещо, което приличаше на живо същество с червени ръце се вдигна над хълма към небето, лизвайки звездите. В лицето на Дрю лъхна вятър. Той донесе със себе си искри и гъста задушлива миризма на пожар.

Къщата!

Като хлипаше, Дрю бавно и безнадеждно се вдигна на крака, без да свежда поглед от големия пожар.

Бялата къщичка и дърветата наоколо тънеха в плътния яростен вихър на ревящия огън. Вълни от нажежен въздух преваляха хълма и побягнаха от него. Дрю плуваше и се мяташе, гмуркаше се под тези вълни. Когато дотича до къщата, не бе останала нито една керемида, нито една греда или дъска, по които да не танцуваха пламъци. От огъня се носеше звън, трясък и пращане.

Отвътре не се чуваха пронизителни писъци, нито пък някой бягаше и крещеше навън.

— Моли! Сюзи! Дрю! — завика той.

Отговор не последва. Той се приближи толкова, че веждите му започнаха да се къдрят, а кожата му сякаш щеше да се свлече от горещината като запалена хартия, която се превръща в твърди хрущящи къдрици.

— Моли! Сюзи!

В това време огънят радостно гълташе храната си. Дрю десетина пъти обиколи къщата, опитвайки се да проникне вътре. После седна подложил тялото си на пърлещата горещина и изчака докато рухнат стените с грохот, мятайки облаци от искри, докато паднат и последните греди, погребвайки подовете под слой от нажежена мазилка и овъглени дъски, докато самият пламък не се задуши от гъстия дим. Бавно настъпваше утрото на новия ден. Нищо не остана освен потънали в пепел въглени и люто тлеещи главни.

Без да забелязва жегата, която идваше от развалините, Дрю стъпи в пепелището. Беше още доста тъмно, и той не можеше да разгледа добре кое как е. Върху потната кожа на шията му танцуваха червени отблясъци. Той стоеше като чужденец, попаднал в нова необичайна

страна. Тук е кухнята. Овъглени маси, столове, желязната печка, шкафовете. Тук е антрето. Тук е трапезарията, а пък тук е спалнята, където...

Където все още беше жива Моли!

Тя спеше сред рухналите греди и нажежените до червено пружини и железни пръчки на леглото. Тя спеше, сякаш нищо не се бе случило. Малките ѝ бели ръце, опънати край тялото, бяха покрити с искри. Лицето ѝ дишаше в спокоен сън, макар че на едната ѝ буза тлееше дъсчица.

Дрю замръзна, не вярвайки на очите си. Сред димящите останки от спалнята тя лежеше на бляскаща постеля от жарава — по кожата ѝ — нито една драскотина, гърдта ѝ се отпускате и повдигаше, дишаше.

— Моли!

Жива е и спи сред пожара, след като са рухвали стените, след като над нея се е съборил таванът, а пламъците я обгръщаха.

Кожата на обувките му димеше, докато той се промъкваше през горещите развалини. Би могъл да см изгори и подметките и да не забележи.

— Моли...

Той се наведе над нея. Тя не помръдна, не го чу, не отговори. Не беше умряла, но не беше и жива. Просто лежеше там, огънят я обгръщаше, без да я докосне, без да ѝ навреди. Памучната ѝ нощница беше цяла, макар и посипана с пепел. Кестенявите коси се бяха разпилели по жаравата като върху възглавница. Докосна бузите ѝ — бяха прохладни. Хладни в тази адска жегга! Устните ѝ усмихнати потрепваха от едва забележимото дишане.

И децата бяха тук. Под димна пелена той различи в жарта двете малки фигурки, унесени в сън.

Пренесе и тримата на края на нивата.

— Моли, Моли, събуди се! Деца, деца, събудете се!

Те дишаха и не помръдваха. Не се събуждаха.

— Деца, събудете се! Майка ви...

Умряла ли е? Не, не е умряла. Но...

Той разтърсваше децата, сякаш те бяха виновни. Те не му обръщаха внимание: сънуваха сънища. Той ги пусна на земята и застина над тях. Лицето му бе набраздено от бръчки. Знаеше защо

спяха, когато бушуваше пожарът, и все още спят. Знаеше защо Моли така ще си остане да лежи пред него и никога вече няма да се засмее.

Могъществото на косата и пшеницата.

Техният живот, на който срокът изтече още вчера, на 30 май 1938 година, беше продължен по простата причина, че той отказа да коси пшеницата. Те трябваше да загинат по време на пожар. Точно така трябваше да стане. Но той не работи на нивата и затова нищо не можеше да им навреди. Къщата изгоря и рухна, а те продължаваха да съществуват, оставени на средата на пътя, нито мъртви, нито живи. Очакваха часа си. И по целия свят имаше хиляди като тях, жертви на нещастни случаи, пожари, болести, самоубийства. Те спяха в очакване, така както спяха Моли и децата. Безсилни да живеят, безсилни да умрат. Само защото някой се бе уплашил и не беше ожънал зрялата пшеница. Само защото един човек бе решил да не работи с косата, никога повече да не хваща в ръце тази коса.

Той погледна децата. Работата трябваше да бъде свършена навреме, ден за ден, непрестанно и безспирно: той трябваше да коси винаги, да коси вечно, вечно, вечно...

Какво пък, помисли си той. Какво пък, ще отида да кося.

Нито дума не им каза на прощаване. Обърна се (в него бавно закипя злобата), взе косата и отиде на нивата — отначало с бърза крачка, после затича, а накрая се понесе с дълги пъргави скокове. Класовете го шибаха в краката, а той, обладан, неистов, се мъчеше от жажда за работа. С вик се промъкваше през гъстата пшеница и наведнъж спря.

— Моли! — извика той и замахна с косата.

— Сюзи! — извика отново. — Дрю! — и замахна още веднъж.

Разнесе се нечий вопъл. Той дори не се обърна да погледне към пожарещето.

После, като се задавяше от ридания, той отново и отново размахваше косата, сечеше наляво и надясно. И още, и още, косеше огромни клинове и в зелената пшеница, и в зрялата, без да подбира, без да го е грижа, ругаеше, и още, и още, проклинаше, тресеше се от кикот, а острието летеше, сияеше на слънцето, връщаше се надолу със свистене, и пееше!

Надолу!

Взривове от бомби разтърсиха Москва, Лондон, Токио.

Косата излиташе и се спускаше като обезумяла.

И задимяха пещите на Белзен и Бухенвалд.

Косата пееше, окъпана в малинова роса.

И растяха гъби, изригвайки ослепителни слънца по пясъците на Невада, Хирошима, Бикини, гъбите растяха все по-високо и по-високо.

Пшеницата плачеше и се сипеше по земята като зелен дъжд.

Корея, Индокитай, Египет. Развълнува се Индия, затрепери Азия, Африка се събуди от дълбоката нощ...

А острието продължаваше своя полет, крушеше, режеше като побеснял човек, на когото са отнели нещо, и то такова, че той вече пет пари не дава какво ще стане с човечеството.

Само на няколко мили от главната магистрала, ако се спуснеш по каменния път, който не води за никъде, само на няколко мили от шосето, забравено от колите, които се носят към Калифорния.

Понякога, веднъж на няколко години, някой стар автомобил ще свърне от шосето, ще спре повреден в задънения от овъглените останки от малка бяла къща път, а шофьорът ще поиска да попита фермера, който бясно, непрестанно, като обладан от зли духове, ден и нощ работи в безкрайната пшеничена нива.

Но шофьорът няма да дочака нито помощ, нито отговор. След всички тия дълги години фермерът все още е прекалено зает да реже, да кълца зелената пшеница вместо зрялата.

Дрю Ериксън все още коси и коси, и сънят нито веднъж не е замъглил клепачите му. В очите му още играе бялото пламъче на безумието, а той все коси и коси...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 43,44,45,46/1986 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.